

Бюлетень ТОП

Фото Ігоря КОМАРОВА

НОВИНИ

ПОДІЇ, ФАКТИ

НАШІ УСПІХИ

НАШІ ТУРБОТИ

Бюлетень ТОП висвітлює діяльність Товариства охорони птахів, регіональних осередків Товариства та проектів за участю ТОП у природоохоронному секторі України та розсилається електронною поштою раз на місяць.

Випуск підготувала Тамара ЗИКОВА — фахівець із зв'язків з громадськістю ТОП.

Якщо ви бажаєте отримувати Бюлетень, надсилайте вашу контактну інформацію електронною поштою на адресу:
Tamara.V.Zykova@birdlife.org.ua

Чи звичайною поштою на адресу:
А/С 33, Київ, 01103, Україна

Тел./факс: **044 2 847 131**

Чекаємо на ваші відгуки.

ВИПУСК №6 (липень 2013)

27 та 28 липня 2013 року на території Карларського ландшафтного парку в рамках волонтерської Акції «Чисте узбережжя», що присвячена охороні й збереженню нашого місцевого довкілля, було прибрано 4,5 км морського узбережжя. (читайте далі на стор. 7-9)

Роль національних природних парків у збалансованому розвитку регіону

Керівник проекту «Степове біорізноманіття» Олег Дудкін і експерт проекту Ольга Яремченко взяли участь у семінарі «Роль національних природних парків у збалансованому розвитку регіону», що проходив з 16 по 18 липня 2013 року в національному природному парку «Верховинський» (Івано-Франківська обл.).

Мета семінару — підвищення рівня базових знань і розвиток навичок, які необхідні для ефективного управління національними природними парками, посилення співпраці адміністрацій національних природних парків із місцевими органами влади та самоврядування, визначення спільних інтересів національних природних парків і бізнес-структур.

У своїй доповіді на тему «Природоохоронні наслідки роботи проекту «Степове біорізноманіття» Олег Дудкін поділився з учасниками семінару досвідом і досягненнями в рамках роботи проекту, торкнувшись, зокрема таких питань, як сприяння проекту адаптації до кліматичних змін, відновлення степу на деградованих с/г угіддях, створення нових і розширення вже існуючих природоохоронних територій, розробка економічних моделей збереження біорізноманіття шляхом використання біомаси тощо.

Керівник проекту «Степове біорізноманіття» розповів про успішні результати в сфері розширення мережі природно-заповідного фонду в усіх 4-х регіонах діяльності проекту — на Одещині, Луганщині, в АР Крим і Молдові. Невдовзі, завдяки зусиллям проекту вийде друком посібник для фахівців природоохоронної сфери «Управління природоохоронними територіями», який стане важливим путівником у плануванні управлінні для директорів територій і об'єктів ПЗФ України.

Загалом, у семінарі взяло участь 45 директорів національних природних парків України, представники Європейської комісії, Міністерства екології та природних ресурсів України, національних парків Піренеї (Франція) й «Гори-Мараморощини» (Румунія).

Учасники семінару мали нагоду обмінятися досвідом щодо організації управління національними природними парками України, Франції та інших країн Європейського Союзу; поділитися своїм досвідом під час

слухання доповідей колег і під час практичних занять і майстер класів із виготовлення окремих видів товарів і надання послуг.

На організованій у рамках семінару виставці-ярмарку було представлено сільськогосподарську

продукцію, товари народного вжитку, зразки дерев'яних споруд, сучасні енергозберігаючі технології, туристичне спорядження, відпочинкові комплекси та садиби.

Семінар організовано за ініціативи Міністерства екології та природних ресурсів України і за сприяння проекту Європейського Союзу «Додаткова підтримка Міністерства екології та природних ресурсів України у впровадженні Секторальної бюджетної підтримки».

НОВИНИ З ОСЕРЕДКІВ ТОП

ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ОСЕРЕДОК

Бьордвотчери Дніпропетровщини кільцюють птахів і мандрують Україною

20 липня чергова зустріч бьордвотчерів Дніпропетровщини пройшла в районі греблі Дніпродзержинського водосховища. Це місце приваблює птахів (а відповідно і людей, які любляють їх спостерігати) в усі пори року. Цього разу темою №1 зустрічі стало кільцювання пташенят крячків річкових, що обрали для гніздування штучну бетонну косу-хвилеріз. Птахів кільцювали Петро Чегорка і Володимир Сижко. Як результат 25 птахів отримали металеву відзнаку на ніжку.

Віктор Волошин, Сергій Рижков і Олександр Настаченко захоплено поринули в стихію фотополювання, а

Фото Сергія РИЖКОВА

Пол Бредбіер не менш захоплено спостерігав своїх улюбленців — куликів («наспостерігав» їх аж шість видів). Висадку «орнітологічного десанту» на косу забезпечив працівник технологічного відділу Дніпродзержинської ГЕС Микола Стратонов — із недавніх пір член Товариства.

Липень був сповнений й іншими цікавими подорожами і відкриттями дніпропетровців. Пальму першості в цій справі впевнено тримає Олександр Настаченко: 6-7 липня він відвідав Керченський півострів, де з молодим

Фото Віктора ВОЛОШИНА

орнітологом Ігорем Сікорським, що працює в Опукському природному заповіднику, вони спостерігали у північно-східній частині Кримських гір зміїда, грифа чорного, підсоколика великого, яструбів малих, галасливих борівітрів звичайних, метушливі серпокрильців білочеревих.

Безпосередньо в Опукському заповіднику і його околицях зустріли шпаків рожевих, вівсянок чорноголових, зграю кочуючих коровайок, бакланів великих і чубатих, кам'янку лису, балабана. Вразили хлопців голуби сизі в природних умовах. В одній зі скель із невеличкої округлої розщелини виглядали троє пухнастих пташенят борівітра степового. Це гніздо Ігор Сікорський знайшов дещо раніше. Батько цих пухнастиків гордо кружляв поряд із пійманими кобилками.

13 липня Олександр разом із Володимиром Сижком у рідному для нього Верхньодніпровську спостерігали підсоколика великого, жовну сиву, дятлів звичайного, середнього і малого, сорокопуда тернового і чорнолобого, мухоловок, дроздів і навіть повзиків (рідкість для правобережжя

Борівітер степовий, фото Олександра НАСТАЧЕНКА

Дніпропетровщини). 14 липня

він уже «сканував» із човна Самарські плавні. З цікавого — три екзотичні дорослі чаплі жовті, сірі, руді, чепури великі, кваки та бугайчики. В очереті кричали малі погоничі.

27 липня Олександр відвідав оз. Знаменівське, що в Новомосковському районі. Цього дня проходила чудова міграція куликів: 8 плавунців круглодзьобих, грицики великі, набережники, 4 коловодники ставкові, коловодники болотяні, лісові, великі, брижачі, побережники чорногруді та червоногруді. Зареєстрував він і місцеві види: кулики-довгоноги, баранці звичайні, коловодники звичайні, чайки, пісочники малі. Невеликі озерця крім куликів приваблювали чепур малих, лелек білих. На основному озері трималися крижні, шилохвіст, широконоски, чирянки великі, попелюхи, 7 огарів, а з ними — лиски, пірникози чорношії та малі. Усе це пернате різноманіття лякав згори дорослий орлан-білохвіст. Окрім нього в повітрі постійно кружляли крячки білокрилі, а зграя грайливих бджолоїдок відганяла орла-карлика світлої морфи.

6-8 липня Пол Бредбієр відвідав Дунайський біосферний заповідник. Його гідом протягом перебування був орнітолог заповідника Максим Яковлев. Цікавим об'єктами їх спостережень були різноманітні коловодні птахи, зокрема коровайки, чаплі жовті, пелікани рожеві. Колонію дерихвостів лучних вони спостерігали на солончакових ділянках біля курорту «Приморський», а іспанських горобців у придунайських селах, де ті разом із хатніми гніздяться в гніздах білих лелек.

Петро Чегорка, мандруючи Сумським Поліссям, 3-4 липня побував на «Коротченківських луках» — ІВА території між старим і новим руслом річки Десна. Заболочена заплава річки, багата озерами та старицями, приваблює різноманітних куликів, крячків і є справжнім орнітологічним Ельдорадо.

Петро ЧЕГОРКА

голова Дніпропетровського осередку ТОП

НОВИНИ ПРОЕКТІВ ТОП

ПРОЕКТ СТЕПОВЕ БІОРІЗНОМАНІТТЯ

(Проект впроваджується за фінансової підтримки Європейського Союзу)
(<http://steppe.org.ua>)

«В июльские вечера и ночи уже не кричат перепела и коростели, не поют в лесных балочках соловьи, не пахнет цветами, но степь ещё прекрасна и полна жизни.»

А.П. Чехов, повесть «Степь»

Новини проекту з АР Крим

Степ — це природна смуга помірного поясу, для якої притаманне поширення трав'янисто-злакової рослинності на чорноземних і каштанових ґрунтах. Степ є середовищем існування третини видів рослин і тварин, занесених до Червоної книги, серед яких, зокрема два види жайворонків, боривітер степовий, перепілка, вівсянка чорноголова, кам'янка лиса, журавель степовий і такі рідкісні види, як дрохва, лежень й хохітва.

Нині степова зона майже вся розорана або забудована. Рештки рослинності збереглися лише в заповідниках, на схилах балок і в долинах струмків і річок — цілинного степу

залишилося не більше трьох відсотків із усіх колись степових територій України. Існування степового масиву безпосередньо залежить від клімату, від його вологості. Всі степові угруповання пристосувалися до посух і рідкісних, але рясних опадів. Недарма кажуть, що степи — це ліс навпаки. Вся коренева і цибульна біомаса рослин занурена глибоко під землю так, що жодна посуха не здатна знищити рослинність. Лише щорічні пожежі можуть скорегувати частоту росту рослин. Окрім того, рослини утворюють дернину на поверхні землі з сухого залишку відмерлої маси, що сприяє, немов губка, вбиранню таких нечастих опадів і рівномірному накопиченню в цьому шарі цілющої вологи. Це класичний приклад утримання вуглекислого газу в ґрунті і природного скорочення викидів CO₂ в атмосферу!

Саме завдяки таким унікальним властивостям степового краю, коли всі поживні речовини і органічна маса поглинаються ґрунтом — за 9 тисяч років, що минули після сходу льодовика, утворилися знамениті на весь світ Українські чорноземи. Поки існує степ — продовжується утворення чорноземних і каштанових ґрунтів. Але, як тільки відбувається розорювання і невміле ведення сільського господарства, розпочинається неблаганна деградація земель через ерозію і втрату родючості.

У рамках проекту «Степове біорізноманіття» експерти обрали схилу ділянку з деградованою степовою рослинністю. Мешканці й фермери с. Багерове і с. Чистопілля впродовж минулих літніх сезонів (2011-2012 років) заготовили насіння степових трав, яке успішно висіяли на 21 га деградованих пасовищ, там, де через перевипас овець у минулому, нині росли болиголов і кінський щавель. Урожай насіння степових трав 2012 року передали колегам із проекту в с. Петрівка, Одеська обл., де кримським насінням також засіяли ділянку з деградованою рослинністю.

Здійснення природоохоронних заходів стало можливим завдяки підтримці Ради Міністрів АР Крим, Ленінської адміністрації та спільним зусиллям учених Таврійського університету, фермерів і мешканців місцевих громад, адміністрації та співробітників Караларського регіонального ландшафтного парку.

Експерти, залучені Українським товариством охорони птахів, активно застосовують методи відновлення степових екосистем шляхом залуження, тобто висівання трав'янистих рослин, притаманних для наших територій. Після висівання насіння степових трав, протягом двох років необхідно проводити моніторинг рослинності й регулярне підкошування раніше відсіяних бур'янових видів. За

законами природи на одному квадратному метрі ґрунту зберігаються сотні насінин різних видів рослин, які дочекавшись сприятливих умов, дружно пускаються в ріст. А сприятливий час для сходів настає окремо для кожного виду рослини. І час цей настає далеко не кожен рік. Приміром, у 2012 році, після посіву степових трав, пік сходів припав на шавлію дібровну і зопник (із культурних рослин). Усього засіяно понад 50 видів насіння степового різнотрав'я. У 2013 році пік припав на інші види рослин.

як приклад добросусідських відносин, на початку липня провели роботу зі створення протипожежної мінералізованої смуги. Смуга простяглася на 27 км від мису Чегене, в районі села Золоте, Белінської сільської ради, Ленінського району до західного берега озера Чокрак, Багерівської селищної ради і далі до мису Богатубе, який омивають води Азовського моря.

Завдяки протипожежним заходам значно зменшилася кількість підпалів такого цінного

У липні провели підкошування лободи до моменту дозрівання насіння, щоб уникнути самосіву на ділянках, де засіяні степові види рослин.

На півночі Керченського півострова в буферній зоні Караларського регіонального ландшафтного парку і на землях сільськогосподарського підприємства ПГО «Добробут»,

природного об'єкту, як Караларський ландшафтний парк, що займає майже 7 тис. гектарів мальовничих гряд, полів і унікальних піщаних бухт. Адже літні та осінні пожежі для нашого регіону стали справжнім лихом.

У рамках проекту «Степове біорізноманіття» проведено переговори з головою місцевої адміністрації ПГО «Добробут» Сергієм Мар'яшем щодо недопущення внесення хімічних речовин у ґрунт у буферній зоні Карларський регіонального ландшафтного парку згідно з Державними санітарними правилами авіаційного застосування пестицидів і агрохімікатів у народному господарстві України. У Наказі МОЗ України від 18.12.1996 № 382 йдеться про таке: «...Забороняється проведення авіаційних обробок пестицидами всіх груп токсичності з метою боротьби зі шкідниками та хворобами сільськогосподарських культур, лісових та інших угідь, які розташовані ближче, ніж 2 км від рибогосподарських водойм, відкритих джерел водопостачання, місць випасу домашніх тварин, об'єктів природно-заповідного фонду (заповідників, національних парків, ботанічних і зоологічних заказників і т. п.)».

Зокрема, досягнуто домовленостей, що в двокілометровій буферній зоні вздовж межі парку ПГО «Добробут» не буде використовувати пестициди на посівах льону і сорго і не піддаватиме її обробці хімікатами.

Роман ЗІМНУХОВ
координатор проекту «Степове біорізноманіття» в АР Крим

Новини проекту з Одеської області

Одним із основних напрямів роботи проекту «Посилені економічні й правові інструменти для збереження степового біорізноманіття, адаптації до зміни клімату та її пом'якшення» є дослідження степових ділянок Одеської області, які мають високу природоохоронну цінність і підлягають включенню до переліку об'єктів природо заповідного фонду Одеської області та України.

Сліпак білозубий

басейну річки Когильник (Тарутинський район).

Протягом року експерти проекту з біорізноманіття досліджували деякі найбільш цінні степові ділянки області, які ще зберегли свою унікальність і потребують негайного захисту для збереження їх цінності.

Нині в рамках досліджень підготовлено наукові обґрунтування щодо створення принаймні п'яти нових об'єктів ПЗФ загальною площею близько 1000 га. Зокрема, запропоновано створити об'єкти ПЗФ у межах басейну річки Великий Аджалик і Великого Аджалицького лиману (Комінтернівський район), на лівому березі Дністровського лиману (Овідіопольський район), на відрогах балок лівого берега Тилігульського лиману (Березівський район) і в межах

На досліджених ділянках виявлено значну кількість видів рослин і тварин, які занесені до Червоної книги України (2009) і Червоного списку Одеської обл. Зокрема, на мозаїчній ділянці «Аджалицький степ» виявлено 61 вид

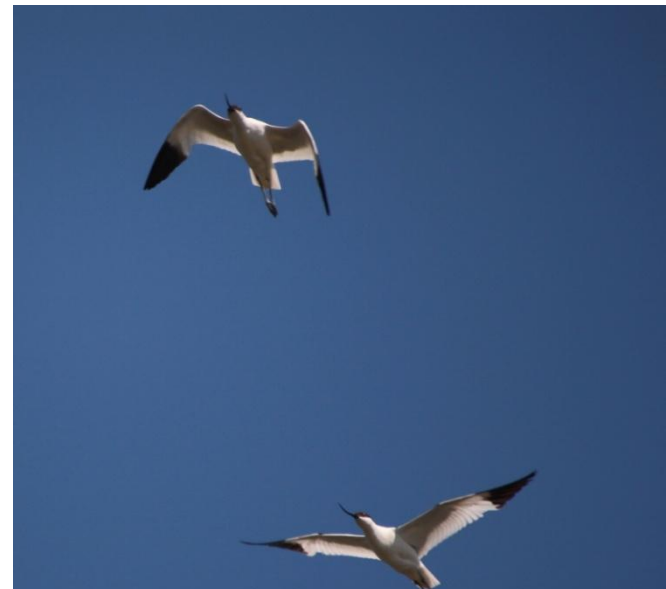
рослин, що підлягають охороні. З них 16 видів із Червоної книги України, 30 — із Червоного списку Одеської обл., 3 — із Червоного списку Міжнародної спілки охорони природи і один вид включено до додатку 1 Конвенції CITES. Також тут знайдено 35 видів, включених до Європейського червоного списку (2011). На цих територіях зареєстровано 179 видів хребетних видів, серед яких 154 види птахів. Із них 18 видів занесено до Червоної книги України і два види до Європейського червоного списку. Зокрема, сорокопуд червоноголовий, огар, лунь польовий, канюк степовий,

журавель степовий. Серед ссавців у степовому ландшафті зустрічається 14 видів, три з яких — мишівка степова, сліпак білозубий, горностай занесені до Червоної книги України.

Надалі наукові обґрунтування будуть передані в Департамент екології та природних ресурсів Одеської обласної державної адміністрації для прийняття рішення Одеської обласної ради щодо включення цих об'єктів до «Переліку територій і об'єктів природо заповідного фонду Одеської області».

Євген МЕЛЬНИК
координатор проекту «Степове біорізноманіття» в
Одеській обл.

Фото Івана РУСЕВА

Чоботарі

**ПРОЕКТ «Я ЛЮБЛЮ СВОЄ
УЗБЕРЕЖЖЯ»**
(за підтримки Coca-Cola Foundation)

27 і 28 липня 2013 року на території Карларського ландшафтного парку в рамках волонтерської Акції «Чисте узбережжя», що присвячена охороні й збереженню нашого місцевого довкілля, прибрано 4,5 км морського узбережжя, а саме: бухти Бузкова, Генеральська, Табіті, частково бухти Салачик, Широка, Поліфем, Пустельний берег, Злітна, Трамплін і група бухт Культепе. У неділю, 28 липня

волонтери з м. Тула прибрали бухти Шовковичну, Гострий камінь і Мавпячу.

Прибирання узбереж — це справжня партнерська акція, яку організовує Українське товариство охорони птахів за підтримки Coca-Cola Foundation і участі Східно-кримської археологічної експедиції та всіх небайдужих до стану улюблених узбереж у рамках проекту «Я ЛЮБЛЮ СВОЄ УЗБЕРЕЖЖЯ».

Роман Зімнухов, голова Кримського осередку ТОП, відзначає надзвичайно активну участь в акції відвідувачів парку: волонтерів із таборів, що займаються освітньою, археологічною та рекреаційною діяльністю у складі

Східно-кримської археологічної експедиції Російської академії наук, волонтерів із середньої школи № 1252 з поглибленим вивченням іспанської мови імені Сервантеса м. Москви і учнів ліцею № 1 м. Тула. Саме вони прибрали центральні бухти парку — від Бузкової до Культепе.

Суботнім ранком учасники акції розчистили й розфасували відходи зі звалищ, зібрали пластик на піщаних пляжах. Дівчата співали пісень, щоб настрої

був радісним й святковим! Серед дивовижних скель, що поросли фіолетовим кермеком, накопилось безліч пластику, який використовують мореплавці й дрібні рибалки. Протягом року течії сивого Азова штормовими хвилями виносять на узбережжя залишки канатів, сіток, коркових і синтетичних поплавців. У одній із бухт волонтери знайшли гумовий чобіт, що обріс зеленими водоростями, в іншій — спортивне взуття з міцелію молюсків.

Усього протягом двох днів зібрано 91 мішок сміття. Організатори акції планують незабаром продовжити прибирання бухт. Зібрані волонтерами відходи вивозять на централізований полігон ТПВ у м. Керч.

Довідка

У березні 2013 року за фінансової підтримки Coca-Cola Foundation Українське товариство охорони птахів розпочало впровадження проекту «Я люблю своє узбережжя», який присвячено охороні й збереженню нашого місцевого довкілля. Мета проекту — стимулювання управління відходами вздовж узбереж природоохоронних територій на Керченському й Тарханкутському півостровах та інформування громадськості про наслідки забруднення моря, поліпшення ситуації шляхом скоординованих заходів із прибирання узбереж та інформаційно-просвітницької діяльності.

Фундація Кока-Кола — це благодійна організація, що заснована 1984 року в США, за допомогою якої Компанія Кока-Кола реалізує свої благодійні проекти в усьому світі. Фундація підтримує ініціативи й програми місцевих громад, які відповідають нагальним суспільним потребам і пріоритетам у таких напрямках: популяризація здорового способу життя, збереження водних ресурсів, переробка вторинної сировини, підтримка освітніх програм.

АНОНС

Табір «Raptor 2013» на Мальті

Партнер BirdLife Мальта запрошує волонтерів із усієї Європи взяти участь у таборі «**Raptor 2013: моніторинг міграції птахів і відстеження нелегального полювання**». Прийом заявок на участь у таборі розпочато.

Терміни проведення табору: 15-30 вересня 2013 року. Учасники табору допомагатимуть контролювати місцевість для відстеження будь-якої незаконної мисливської діяльності, а також спостерігатимуть за міграцією птахів як зі стаціонарних постів спостережень, так і в пересувних групах, фіксуючи докази будь-якої незаконної діяльності за допомогою відео та фотокамер для оповіщення поліції про випадки браконьєрства.

Цільова аудиторія табору: всі ентузіасти-природолюби, птахолюби й природоохоронці.

Це чудова можливість для тих, хто хоче зробити свій внесок у збереження дикої природи і/або отримати досвід роботи в місцях моніторингу міграції птахів.

Для любителів птахів — як досвідчених орнітологів, так і новачків, осіння міграція птахів на Мальті може стати дуже цікавим і хвилюючим видовищем. Уявіть собі небо, в якому літають сотні птахів: канюки, луні лучні, боривітри, шуліки, соколи Елеонори, орли й стерв'ятники (а якщо пощастить — навіть одуд) і вивільга, лелеки й фламінго. Завжди є щось, що здивує вас!

Цей табір є важливим інструментом охорони європейських хижих гніздових птахів, які мігрують через Мальту й часто зупиняються на островах, хоча б на одну ніч, перш ніж продовжити свою подорож далі. Як місцеві, так і міжнародні учасники табору допомагають запобігти, виявляти й оприлюднювати випадки незаконного полювання, а також збирають важливі дані про міграцію птахів.

Для отримання додаткової інформації про витрати, розміщення та бронювання, будь ласка, пишть: raptorcamp@gmail.com або відвідайте веб-сторінку BirdLife Malta: www.birdlifemalta.org

Екологічні свята липня:

4 липня — Міжнародний день дельфінів – полонених

6 липня — Міжнародний день Дніпра

7 липня — День працівника природно-заповідної справи

11 липня — Всесвітній день народонаселення

Екологічні свята серпня:

6 серпня – День дій за заборону ядерної зброї

16 серпня – Міжнародний день безпритульних тварин

Усіх вітаємо з минулими та майбутніми святами! Дбаймо про нашу матінку природу разом!

Фото Ігоря КОМАРОВА

